

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav hudební vědy

Teorie a provozovací praxe staré hudby

Ondřej Šmíd

Proseminální práce

Alberik MAZÁK - 400 let.

Cultus Harmonicus I
nové kompletní internetové vydání po 360ti letech

2009

Poděkování za cenné připomínky a konzultace:

prof. PhDr. Jiří Sehnal, CSc., MgA. Robert Hugo, PhDr. Marc Niubo

Obsah

Úvod.....	3
Alberik Mazák (1609 – 1661)	3
Cultus Harmonicus v Kroměříži	3
Cultus Harmonicus op. I - facsimile a moderní edice.....	5
Dochovaná díla a jejich uložení	6
Zprávy o Mazákovi ve starých inventářích.....	8
Zápisy jména Alberika Mazáka.....	9
Albrici nebo Mazák?	9
Resumé	10
Prameny.....	11
Edice.....	12
Literatura	13
Přílohy:	
Příloha 1: Cultus Harmonicus I a II, ukázka starého tisku.....	14
Příloha 2: Inventář kláštera v Oseku 1706, strana, kde není uvedeno jméno Mazák	15

Úvod

Alberik Mazák byl významný středoevropský skladatel ranného baroka, který je dnes téměř zapomenutý. Hudebníky a badatele, kteří se jím zabývají lze spočítat na prstech jedné ruky. Přesto tento autor dokázal vydat tiskem ve třech rozsáhlých sbírkách za 4 roky přes 1500 stran hudby a z nich se 938 stran dochovalo. Domnívám se, že to je dobrý důvod se jím zabývat.

V roce 2009 uplyne 400 let od doby, kdy se Alberik Mazák narodil a 360 let od vydání jeho první tištěné sbírky. Cílem předkládané práce je upozornit na novou kompletní edici této sbírky, připravované k příležitosti tohoto výročí.

V roce 2010 uplyne 360 let od vydání druhé sbírky, rok na to si připomeneme 350 let od autorova úmrtí a za další 3 roky přijde dalších 360 let od vydání poslední patrně největší sbírky. Edice druhé sbírky se připravuje. Třetí sbírka je podle literatury dnes kompletně ztracena. Tato práce by měla prověřit možnosti jejího případného nálezu a ukázat, kde má smysl hledat další autorova díla.

Alberik Mazák (1609 – 1661)

O životě Alberika Mazáka je známo velmi málo, nejlepší informace podává ve svých pracích Jiří Sehnal. Mazák se narodil r. 1609 v Ratiboři ve Slezsku (dnes Racibórz Polsko), zemřel 6. května 1661 ve Vídni. Od roku 1631 byl členem řádu Cisterciáků v klášteře Hieligenkreuz u Vídne, kde se stal již 1636 ‚cantor chori‘. Další data si laskavý čtenář vyhledá v ‚Grove dictionary of music‘ (Sehnal Grove 2001, XVI, s. 185-186), odkud jej citují ostatní autoři.

Cultus Harmonicus v Kroměříži

Jedná se o sbírky raně barokních sakrálních motet pro melodické zpěvní hlasy s doprovodem generálbasu. Stylově odpovídající v té době populárním duchovním koncertům, které od začátku 17. stol. vydával nejprve s velkým úspěchem Lodovico Grossi da Viadana (1602 a dále) a po něm mnoho dalších autorů, např.: Paolo Cima (1610), Giacommo Finetti (1611 a dále), Vincenc Jelić (1622, 1628), Girolamo Frescobaldi (1627).

A. Mazák (1609-1661) je blízký A. Michnovi (1600-1676) a to nejen v abecedě, ale i době, prostředí a tvorbě. Hudební hodnocení není předmětem této práce. Srovnáním díla se zabývá práce Jiřího Sehnala v souvislosti s připravenou notovou edicí (Sehnal www.mazak.sdh.cz, online 07/ 2009).

Texty motet jsou latinské, s výjimkou několika německých vánočních pastorel a cantilen (vánoce a vzkříšení), tedy praktická použitelnost není omezena na Čechy a Moravu. Skladby rozmanitého užití a obsazení, jsou většinou kratší, vhodné pro koncerty i současnou liturgii.

Rozsah sbírek:

- **Opus MINUS** (1649)

1-5 zpěvních nebo instrumentálních hlasů a bc, tedy

6 hlasových knih (Bc. 73s., S. 53s., A. 36s., T. 42s., B. 38s., Qv. 39s.)

celkem 281 číslovaných notových stran. Vpředu titulní list / vakát, 2. list latinská předmluva (2 strany), na konci každé knihy obsah a doslov (2 strany). Všechny hlasové knihy jsou z hlediska notových stran kompletní, v dobrém stavu. V knize Cantus chyba číslování, na jednom listu čísla stran 31/34 (strany 32, 33 nejsou).

obsahuje:

13 motet pro 1 hlas a Bc

28 pro 2 hlasy (resp. 1 hlas a nástroj)

16 pro 3 hlasy

9 motet 4 hlasých

nešpory - žalmy 12 částí (pro 2 - 5 hlasů)

10 motet pro 5 hlasů (různé kombinace: 5 hlasů sbor, nebo třeba 2vl., 2C., 1trombon + bc.). Tabulka skladeb a obsazení online v edici.

Starý tisk obsahuje celkem **88 motet - 281 notových stran** (cca 300 x 190 mm). Partitura **v připravené moderní edici čítá cca 470 stran A4**. Nad to jsou k dispozici nástrojové party a u jednohlasých motet transpozice (vyšší / nižší hlas), kde je to možné a užitečné.

- **Opus MAIUS** (1650)

Obsahuje sólová moteta (koncerty) s bc. někdy s nástroji, ale zejména skladby ve větším obsazení (nejvíce 4-7 zpěvních hlasů, nástroje a bc.). Čtyři mše, čtyřikrát Loretánské litanie, šestkrát Surrexit Christus, celkem 90 skladeb až pro 12 hlasů + bc. Sbírkou by tedy měla mít 13 hlasových knih. Byla ovšem vydána pouze ve 12ti knihách. Vysvětlení najdeme v obsahu, neboť skladba pro 12 hlasů je pouze jedna, *Exaltabo te*. V poznámce stojí: „*N. in 7 parte sunt due Voces*“. Skutečně v sedmé knize nalezneme po vzoru Chorbuchu hlasy Tenor 2 a Tenor 3 na protilehlých stranách.

12 hlasových knih (Bc. 101s., C. 86s., A. 74s., T. 75s., B. 65s., ~~5V. 57s.~~ chybí, 6V. 50s., 7V. 48s., 8V. 40s., 9V. 29s., 10V. 22s., 11V. 10s.)

V Kroměříži (CZ-KRa) se nedochovala kniha quinta vox (5V), v knize Cantus chybí list 83/84 a obsah, v knize Bc chybí poslední listy s čísly stran 99, 100, 101 a index, 11V chybí titul. To je patrně důvodem, proč se v literatuře objevuje (5 ?, 11 ?) nejistota, která je chybějící kniha (Sehnal, Pešková 1998). Všechny ostatní knihy jsou z hlediska notových stran kompletní, někdy chybí obsah.

Starý tisk zahrnuje celkem **90 skladeb - 657 notových stran** (cca 300 x 190 mm). Facsimile a moderní edice jsou v přípravě. Vpředu titulní list / vakát, 2. list latinská předmluva (2 strany), na konci knihy obsah. U druhého dílu doslov není. Kniha Bassus, strany 1-20 špatný stav, ostatní knihy dobré, knihy 6V až 11V velmi dobrý stav.

Druhá sbírka má stejně skladeb, ale rozsahem je více než dvojnásobná.

Cultus Harmonicus op. I - facsimile a moderní edice.

K výročí 400 let od narození Alberika Mazáka byl vydán kompletní první opus autorova díla a to současně jako facsimile i přepis v moderní notaci. Edice je volně dostupná elektronicky na internetu (k nekomerčnímu kopírování) na vlastních stránkách www.mazak.sdh.cz.

Tím, že zmiňovaná edice je kompletní, na vysoké grafické i odborné úrovni a současně zdarma, je v naší zemi unikátní.

O edici: vše je opoznámkováno v textu partitury, nebo lze zjistit z kritických poznámek a edičních zásad. Hudební hodnocení ani srovnání není předmětem této práce. Zde se omezím na poděkování majiteli starých tisků Arcibiskupství Olomouckému za velkorysé svolení ke zveřejnění a novému užívání díla A.Mazáka. Dále Společnosti pro duchovní hudbu za finanční podporu a spolupráci a zejména autorům, kteří se na vydání podíleli. Jejich jména nebudou vytištěna na papíru, ani nebudou dostávat tantiémy za prodeje knihy, proto je uvádím zde.

Na prvním novodobém vydání díla Alberik Mazák: Cultus Harmonicus Op.I se podíleli:

Šmíd Ondřej – autor a koordinátor projektu, digitalizace tisků, příprava facsimile

Michl Ivo, MgA. – přepis do moderní notace

Hugo Robert, MgA. – odborná spolupráce, hudební kontrola, doplnění generálního basu

Niubo Marc, PhDr. – muzikologická práce, formulace edičních zásad

Sehnal Jiří, prof. PhDr. CSc. – doprovodná studie

Šimandl Josef, PhDr. – překlady latinských textů

Kub Jiří, RNDr. - liturgické zařazení

Šmíd Martin – webová prezentace

Společnost pro duchovní hudbu – finanční podpora, spolupráce

Dochovaná díla a jejich uložení

Nejdůležitějšími díly A. Mazáka jsou dnes dochované tištěné notové sbírky *Cultus Harmonicus* (opus I – III).

Opus Minus (1649)

Je dochován kompletně v Kroměříži (CZ-KRa) a Wolfenbüttel (D-W). Ve Vídni (A-Wn), kde Mazák žil, jsou zachovány pouze tři hlasové knihy (C, B, Bc). Eitner neuvádí CZ-KRa, uvádí *Hofb. Wien: C, B, Org, Wolfenb. Kompl. B.B: B*, tedy navíc basovou knihu (dnes v D-B) (Eitner 1902, VI, s. 407). Z knihovny v Berlíně se nepodařilo zatím získat potvrzení.

Opus Maius (1650)

Kompletní výtisk je uložen ve Wolfenbüttel (D-W). V archivu Arcibiskupského zámku Kroměříž (CZ-KRa) chybí zcela kniha (5v) quinta vox, v knize S chybí list 83/84 a obsah, v knize Bc chybí listy s čísly stran 99, 100, 101 a index. Všechny ostatní knihy jsou z hlediska notových stran kompletní, někdy chybí titulní list, nebo naopak obsah. Eitner opět neuvádí CZ-KRa, uvádí: *B. Wolfenb. B.B: B*, tedy opět navíc basovou knihu (dnes v D-B), u Wolfenbüttel knihy neuvádí (Eitner 1902, VI, s. 407). Z knihovny v Berlíně se nepodařilo zatím získat potvrzení.

Opus III (1653) se podle literatury nedochoval (Sehnal Grove). Eitner uvádí 3 hlasové knihy (15, 16 a 18) v Berlíně (B-B dnes D-B) (Eitner 1902, VI, s. 407). Existenci těchto výtisků se podle katalogu knihovny nepodařilo potvrdit. Naopak Univerzitní knihovna ve Virginii vlastní na mikrofilmu tytéž hlasové knihy. Kopie byly pořízeny v Jagelonské knihovně v Krakově. Existence těchto knih rovněž nebyla zatím polskou knihovnou potvrzena.

Nabízí se úvaha, že se jedná o výtisk, který uvádí (Eitner 1902), který byl za 2. světové války převezen z Berlína do Polska, kde se předpokládaly dopady války méně ničivé. Po válce byly nalezené knihy uloženy do knihovny v Krakově (PL-Kj). Díky nim máme alespoň částečnou informaci, jak třetí opus vypadal a jaké skladby obsahoval.

Obecně lze předpokládat, že hudební díla se ztrácela především krátce po svém vzniku, nejvíce v době, kdy se stala nemoderní a přestala se v kostele používat. Exempláře Mazákových sbírek, které se dochovaly do konce 19. stol. a které popisuje (Eitner 1902), se dochovaly nezměněně dodnes. Naopak výtisky děl dochovaných v Kroměříži byly pravděpodobně objeveny až katalogizací v roce 1928 (Breitenbacher 1928). Na koncertě pražské konservatoře v roce 1912, se hrála část mše A. Mazáka podle materiálu z Wolfenbüttelu (časopis Cyril 1912). Světové povědomí o exemplářích v Kroměříži (CZ-KRa) existuje jen několik málo posledních let díky pracem a zápisu do RISMu Jiřím Sehnalem (Sehnal, Pešková 1998) a několika skladbám vydaných Konradem Ruhlandem (viz seznam edic). Starší vydání RISMu zmiňují pouze Vídeň a Wolfenbüttel.

Mazákovy skladby vycházely také ve sbornících různých autorů.

Johann Havemann vydal 1659 sborník ‚*Jesu Hilft!*‘ (zápis v RISM A/I možná neexistuje), který obsahuje jedno Mazákově moteto ‚*Venite filii docebo vos timorem Domini docebo vos*‘. Eitner uvádí kompletní dochované výtisky v knihovnách v Berlíně (D-B), Upsale (S-Uu), Marienkirche - Elbing (dnes Elbląg Polsko) a nekompletní Pirna a Grimma (Eitner 1877, s. 288). Poslední dvě sbírky jsou nyní deponovány v Drážďanech (D-Dl). Ze třech

nekompletních exemplářů dnes uložených v Drážďanech (SLUB Mus. Gri 44, Sche 28 a Pir 22) je snad možné složit jeden kompletní výtisk s několika chybějícími stranami. Další výtisk je uložen v Benátkách v Biblioteche della Fondazione Giorgio Cini (I-Vgc sig. 1659/3).

Ve sbírce zámeckého archivu v Kroměříži (CZ-KRa) je dochováno dalších 5 motet v rukopisech (Breitenbacher 1928), nejedná se o opis žádné ze skladeb ze dvou dochovaných tištěných sbírek. Sehnal, Pešková je datovali přibližně 1655. Magnificat má dedikaci Janu Mikuláši Reiterovi, vrchnímu regentovi statků biskupa arciknížete Leopolda Wilhelma. Ten mázokovi v listu 1656 děkuje za zaslání skladby a posílá mu skladby A. Michny (Pikorová 1970).

Ruland (2004) vydal moteto *Anonym – Laudate Dominum de coelis*, rovněž podle rukopisu z archivu Kroměříž, kde označil A. Mazáka za možného autora.

Na Slovensku se dochovala rukopisná sbírka 111 vokálně instrumentálních skladeb ze 17. stol., v níž jsou dvě skladby A. Mazáka. Obě jsou opisem z tištěné sbírky opus II a pisatel proti originálnímu tisku místy změnil rytmizaci a u jednoho z motet dopsal úvod (Pikorová 1970, 1989). Pikorová pojednává detailně o všech skladbách a autorech. Sborník byl uložen na UHV SAV, ale aktuálně se nachází v Hudebním muzeu SNM v Bratislavě (SK-BRnm) pod signaturou MUS XVIII 653.

Mazákovy skladby se nacházejí v rukopisných sbírkách z jižního Německa (dnešního Polska). Przybyszewska-Jarmińska se zabývá studiem sbírek Emila Bohna, které byly za 2. světové války odvezeny ze Staatsbibliothek Wroclaw do Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz v Berlíně. Přestože se její práce zaměřují na jiné autory, zmiňuje také A. Mazáka, a to mezi autory v rukopisné sbírce uložené v Berlíně (D-B Mus. 40261). Zde se nachází kniha Cantus, ale k některým skladbám dokládá další hlasy (CII, A, B) uložené v Sächsische Landesbibliothek v Drážďanech (D-DI Mus. 1/E/28). Sem byly převezeny v 80. letech 19. stol. ze sbírek na zámku v Opole (Przybyszewska-Jarmińska 2003).

Podle RISM (serie A/II čísla 211.003.008 až 011) nacházíme v katalogu drážďanské knihovny 4 moteta od A. Mazáka, ve sbírce manuscriptů, kterou zpracoval (Steude 1974). Skladby jsou uloženy pod stejnou signaturou (Mus. 1/E/28) a 3 hlasové knihy jsou označeny shodně (CII, A, B), jak uvádí nález Przybyszewske-Jarmińska (viz výše). Podle jejich závěru patří hlasová kniha Cantus, uložená v Berlíně, k souboru knih (CII, A, B) uložených v Drážďanech. Na základě toho můžeme tvrdit, že ke 4 zmiňovaným Mazákovým skladbám existuje Cantus v Berlíně (Mus. 40261). Skladby jsou nadále nekompletní, z původních minimálně 8mi (patrně 12ti) knih, máme pouze (C, CII, A, B).

Názvy a obsazení motet napovídají na opis z Cultus Harmonicus opus II. U 3 motet v poznámce již (asi Steude 1974) odkaz na tisk (RISM A/I M 1501) zaznamenal, ale je třeba jej důsledně ověřit. Moteto *Ein Kind geboren* (RISM A/II 211.003.009) by mělo být zapsáno přesněji originálním titulem: *Peregrinatio Betlehemitica* (4. Voc: cum rip. & 3 Instrum), protože v tisku se jiné předcházející moteto jmenuje stejně: *Ein Kind geboren* (5 Voc: 3 rip.). To může vést k nejasnostem až k mylnému objevení neexistující skladby. *Cantilena de Nativitate Chr[isti] – Dulcis Jesu dulce nomen*. (5. Voc cum rip: P Alb: Mazak.) (RISM A/II 211.003.008) odkaz na tisk neobsahuje, přesto se lze domnívat, že se rovněž jedná o opis z tištěné sbírky. Moteto přesně se stejným názvem a obsazením se v tisku nachází přímo před skladbou *Peregrinatio Betlehemitica*. Opisovač přepsal skladby přesně v pořadí, jak následovaly v originálním tisku.

Zprávy o Mazákovi ve starých inventářích.

Mazák byl evropsky známým skladatelem a hlavně díky tištěným sbírkám bylo jeho dílo v 17. stol. značně rozšířené. Zásadní informaci o uložení dochovaných děl přináší Eitner (1902 a 1877). Je zajímavé, že tehdejší znalost je v zásadě vyčerpávající a za více než sto let se výrazně nezměnila.

Cultus Harmonicus opus II je doložen u sv. Tomáše v Lipsku (Küster 1991).

Küster ve své práci přináší zajímavé osvětlení nejasnosti, proč J.G. Walther - Musicalisches Lexikon (Walther 1732) uvádí u hesla Mazák pouze druhý opus, ale první a třetí díl nezmiňuje. Küster cituje zápis inventáře Tomášské školy takto: „v rubrice ‚in folio minori‘: ‚Alberici Mazack, *Cultus harmonicus; ejusdem opus secundum*. 1650; sind 12 Bücher.“
Walther použil právě formulaci z tohoto zápisu a z titulního listu tisku. Ostatní díly sbírky neuvedl prostě proto, že o nich konkrétní informaci neměl (Küster 1991). Formulaci Walthera později přejímá o 90 let později Dlabač (Dlabač 1815).

Z časové souvislosti lze předpokládat, že Bach znal Mazákovy skladby a měl je k dispozici. O tom, jestli je také prováděl, nebo už byly nemoderní a Bach měl dost své hudby, můžeme jen spekulovat.

Mazák byl rozšířen na Slovensku a v dnešním Polsku, jak dokládají dochované knihy manuscriptů (viz. výše).

Na Moravě existují inventární zápisy vedle Kroměříže (Breitenbacher 1928; Sehnal, Pešková 1998) také ze Strážnice a Litovle (Brázdová 2005). V Čechách máme zprávy např. ze Slaného a z Oseka.

Trolda píše, že R. P. Albericus je v inventáři cisterciáckého kláštera v Oseku z r. 1720 uváděn jako autor 4 mší a 3 offertorií (Trolda 1934). Tuto skutečnost se nepodařilo ověřit podle žádného inventáře. Inventář z roku 1720 se dochoval jediný a zde se vyskytuje jméno autora Alberici asi 10 krát, zatímco jméno R. P. Albericus se podařilo nalézt pouze v záhlaví poslední strany inventáře z roku 1706, nadepsané ‚*Apendix*‘. Následuje text: „*Continens quasdam Partes, a R. P. Alberico comparata Missae...*“ a následuje výčet 4 mší s uvedením autorů, pak 2 offertoria atd. Jiří Sehnal je přesvědčen, že se nejedná o Mazáka, ale o místního ředitele kůru, nebo hudebníka kláštera v Oseku, který níže psané skladby obstaral, opsal nebo koupil a daroval. Protože jde o cisterciáky, mohlo být jméno Albericus frekventované (Jiří Sehnal, laskavé sdělení dne 23.6.2009).

Zápisy jména Alberika Mazáka

Zkoumání pramenů komplikuje kromě nedostatku informací i jméno autora, které se v různých zemích v různé době zapisovalo mnoha rozličnými způsoby. V předmluvě k tisku se autor podepisuje ‚*P. Albericus*‘ (opus I) resp. ‚*Fr. Albericus*‘ (opus II), zatímco na titulním listu se uvádí ‚*A P. Alberico Mazak*‘, na poslední straně v doslovu ‚*Reverendo P. Alberico Mazak*‘ (opus I).

Manuscripty uložené v Kroměříži jsou označeny jménem ‚*Fr. Alberico Mazak*‘ (resp. *Fratr.* resp. *F.*) kromě ‚*Laudate D[omi]num de coelis*‘, kde je uvedeno ‚*F. Alberici*‘ (Sehnal, Pešková 1998). Rovněž ve sbírce J. Havemanna (1659) je autor označován: ‚*Alebrici Mazak*‘.

O některých podobách jména Mazak pojednává (Pikorová 1970) a píše, že jeho jméno dokazuje slovanský původ. Přesto ve 20. stol. u nás se jméno autora ještě více počesťovalo. V časopise *Cyril* je uváděn jako ‚*Macák*‘ (časopis *Cyril* 1912, 1934).

Lze se tedy setkat s následujícími zápisy jména a to v nejrůznějších kombinacích slov:

Mazák, Mazak, Macák, Maczak, Mazack a Alberík, Alberik, Alberico, R[everendo] P[ater] Albericus, Fr[ater] Albericus, Alberich a Alberici.

Právě poslední označení Alberici se jeví zajímavé pro další vyhledávání a autorizaci Mazákových skladeb v archivech.

Albrici nebo Mazák?

Jestliže se setkáme v našich inventářích se jménem *Albrici* nebo *Alberici*, předpokládáme, že se jedná o Bartolomea Albriciho, který byl od r. 1663 varhaníkem Hofkirche v Drážďanech, nebo pravděpodobněji o jeho bratra Vincenza Albriciho, který byl mimo jiné v Praze (Eitner 1902 I 96). Při zkoumání inventáře kláštera v Oseku z r. 1720 (Trola 1934) lze nalézt mezi autory jméno *Alberici* celkem cca 10 krát a jméno *Albrici* celkem cca 8 krát. Na jednom listě jsou zapsána obě jména současně a na jiném lze jasně číst dvakrát ‚*Alberici*‘ a uprostřed mezi jedenkrát ‚*Albrici*‘.

Domnívám se, že se nemusí jednat o stejného autora. V opačném případě bychom museli připustit, že archivář, který inventář vedl, neznal svého slavného řádového bratra, nebo byl natolik nedbalý, že zapsal jméno autora pokaždé jinak. Jiní autoři se jménem *Alberici* nebo *Alberico* (Eitner 1902 I 87) jsou pro klášter cisterciáků v Oseku málo pravděpodobní, méně než slavný řádový bratr z Vídně.

Jak bylo v předešlých kapitolách několikrát ukázáno byl A. Mazák označován rovněž jako *Alberici*. Dovoluji si tvrdit, že pokud se v inventářích nacházejí skladby pod jménem *Alberici* nelze automaticky vyloučit, že autorem je A. Mazák. Naopak v tomto smyslu se možná v budoucnu podaří autorizovat některé nalezené skladby.

Poslední tvrzení a celá úvaha je míněna obecně a nesouvisí s tím, zda Mazák je nebo není autorem v Oseckém inventáři. Při autorizaci je třeba brát zřetel na časovou souvislost, např. 30 let rozdílu mezi V. Albricim a A. Mazákem může být v dané době zásadní.

Resumé

Opus III existuje, minimálně 3 knihy na mikrofilmu jsou v USA.

Mazákovo aktuálně známé dochované dílo:

- tištěné sbírky Cultus Harmonicus op. I a II, kompletní, 178 skladeb, 938 notových stran
 - opus III jen fragment.
 - v tištěných sbornících různých autorů (Havemann Johann: Jesu hilf) – 1 skladba
 - manuscripty – jiných 5 skladeb v CZ-KRa (autograf nebo brzký opis)
- Všechny další nalezené manuscripty jsou opisem z uvedeného výčtu.

Náměty pro další práce:

RISM i inventář obsahují tiskové chyby v datech rukopisů CZ-KRa. Všechny letopočty u skladeb ,1665‘ zároveň označené „possibly autograf“ jsou chyba, autor by byl již mrtev. Grove rok vydání op.II ,1659‘ chyba, má být ,1653‘. Bylo by vhodné opravit a doplnit chybějící zápisy v RISM u nalezených tisků a rukopisů. Zkoumání zmínek o Mazákovi v Oseku a dalších klášterních archivech se ukazují nesmírně zajímavé. Pokud ovšem chceme něco najít, bude mnohem efektivnější hledat v zahraničí, nejlépe od Heiligenkreutzu, v Rakousku, Německu, Polsku, případně na Ukrajině a v Rusku.

Prameny

Cultus Harmonicus – opus I (Opus minus), RISM A/I M 1500, Vídeň 1649
D-W, CZ-KRa (komplet: C, A, T, B, Qv, b generalis), A-Wn (C, B, b generalis)

Cultus Harmonicvs : Deo Opt. Max. Angelorum Reginæ, Universis Cœlitibus, Vario Concentuum Vulgò Motetorum. Vna, Dvabvs, Tribvs, Qvatvor, Qvinque Vocibus exprimendorum, Apparatur exhibitus / A P. Alberico Mazak, Ord: Cist: apud S. Crucem Professo, & ibidem Chori Cantore. : Anno Salvts M. DC. XXXXIX. Viennæ Austriæ, Excudebat Matthæus Cosmerovius

Cultus Harmonicus – opus II (Opus maius), RISM A/I M 1501, Vídeň 1650
D-W(komplet: C, A, T, B, 5v, 6v, 7v, 8v, 9v, 10v, 11v, b generalis), CZ-KRa (C, A, T, B, 6v, 7v, 8v, 9v, 10v, 11v, b generalis),

Cultus Harmonicvs : Deo Opt: Max: Angelorum Reginæ, Vniversis Coelitibvs, Vario Concentuum apparatu exhibitus / A P. Alberico Mazak, Ordinem Cister C: apud S. Crucem professo, & ibidem Chori Cantore Opvs Secvndum, Quatuor Missas: & pro Offertorijs majora Motetta, quaternis, quinis, senis, septenis, octonis, novenis, denis, undenis, aut etia duodenis Vocibus & capella amœbais exprimenda : Parva etiam aliqua : & ad majorem Nascentis & Resurgentis Christi gloriam, Hymnos & Cantilenas; & ad excitandam fovendamq erga Virginem Matrem devotionem, quatour Litanias Lauretanas, & aliquas Cantiones : Continens : Anno Salutis M. DC. L. : Svsiorvm Permissv, Viennæ Austriæ, Imprimebat Matthæus Cosmerovius, Sac: Cæs: Maj: Typographus Aulicus

Cultus Harmonicus – opus III, RISM zatím neznáme, Vídeň 1653
PL-Kj (15, 16, 18),

Cultus harmonicis : vario concentuum apparatu exhibitus. Opus tertium : continens majora pro offertorijs motetta de præcipuis & summis festivitibus, quatuor, quinis, senis, & octonis concertatis vocibus, cum instrumentis varijs, 4. 5. 6. 7. 8. & capella amaebais / a Alberico Mazak : Viennæ, Austriæ : Imprimebat Matthæus Cosmerovius, 1653.

Ostatní prameny v textu.

Edice

(řazeno podle data vydání sestupně)

Šmíd O., Michl I., Niubo M., Hugo R.: *Cultus Harmonicus op.I* (1649), přepis do moderní notace, volně šiřitelná edice na www.mazak.sdh.cz, 2009

Šmíd O.: *Cultus Harmonicus op.I* (1649), facsimile, volně šiřitelná edice na www.mazak.sdh.cz, 2008

Ruhland K.: *Laudate Dominum de coelis* (S,SATB,2v, Bc.), Walhall Magdeburg 2007, EW590, předloha: Cultus Harmonicus op.II [č.27]

Ruhland K.: *Si bona suscepimus* (S,B,2vla da gamba, Bc.), Walhall Magdeburg 2005 (reprint Vilsbiburg 1996), předloha: manuscript Kroměříž, vypracované Bc

Ruhland K.: *Laudate Dominum de coelis* (S,SATB, Bc.), Walhall Magdeburg 2004a, EW417, předloha: manuscript Kroměříž

Ruhland K.: *Laudate Dominum de coelis* [Anonym Kroměříž 17.stol, snad Mazák] (A,2v,2vla Bc.), Walhall Magdeburg 2004b, EW408, předloha: manuscript Kroměříž

Ruhland K.: *Gaudeamus omnes in Domino* (B,2v, Bc.), Walhall Magdeburg 2004c, EW 395, předloha: Cultus Harmonicus op.I [č.55] (vypracované Bc, bez čísel)

Ruhland K.: *Hodie Christus natus est* (S,A,T,B, Bc.), Walhall Magdeburg 2004d, EW467, předloha: Cultus Harmonicus op.I [č.64] (Bc s čísly, psáno v polovičních hodnotách)

Ruhland K.: *Omnes puellulo novello* (T,2v, Bc.), Walhall Magdeburg 2004e, EW378, předloha: Cultus Harmonicus op.I [č.47] (Bc s čísly)

Ruhland K.: *Sancta Maria* (SATB, 2 vl, fg nebo 2 blfl, vc, org), Copenrath A., (Carus Verlag 91.100/00) 1993a, předloha: patrně Cultus Harmonicus op.II [č.30]

Ruhland K.: *Magnificat* (SATB, Bc), Copenrath A. Cop: 1401201, (Carus Verlag 91.101/00) 1993b, předloha: Cultus Harmonicus op.I [č.73]

Ruhland K.: *Missa brevis* (S,SATB,orch., Bc.), Copenrath A. Cop: 1400401, (Carus Verlag 91.093/00) 1989, předloha: patrně Cultus Harmonicus op.II [č.22]

Walter R.: *Missa G* (SATB,2v, Bc.), Böhm & Sohn 1980, 11 921, předloha: patrně Cultus Harmonicus op.II [č.26]

Literatura (řazeno podle data uveřejnění vzestupně)

Dlabač J. B.: *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen...*, Praha, 1815, II s.292-293 (Dlabacz G. J.)

Walther J.G.: *Musikalisches Lexicon oder Musicalische Bibliothec*, W. Deer, Leipzig 1732, s.393

Eitner R.: *Bibliographie der Musik-Sammelwerke des 16. und 17. Jahrhunderts*, Berlin 1877, s.288

F. Watzl: *Die Cistercienser von Heiligenkreuz* (Graz, 1898), 77

Eitner R.: *Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten*, Leipzig 1902, Bd.VI, s.407, Bd.X, s.390, Bd.I, s.81

Breitenbacher A.: *Hudební archiv kolegiálního kostela sv. Mořice v Kroměříži*, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, XL, 1928, s. 26, 28, 44, 94, 100

Časopis Cyril, *zpráva o provedení díla A.Mazáka*, 1912, č.2 s.30

Trolda E.: článek o práci Antonína Breitenbachera, *časopis Cyril*, 1928, Číslo 9-10, s. 76

Trolda E.: Česká církevní hudba v období generálbasovém, *časopis Cyril*, 1934, č. 9-10, s. 78

Cmíral A.: Objevitel staré hudební krásy (článek o E. Troldovi), *Časopis Cyril*, 1946, Číslo 7-8, s.76

Niemetz A.: *Lauda anima mea Dominum, Sancta crux*, XXVIII, 1966, 3–5

Pikorová E.: Rukopisný zborník viachlasých skladieb zo 17. storočia, *Musicologica slovacca*, II, 1970, 79–130, spec. 101

Pikorová, E.: Zborník polyfónnych skladieb zo 17. storočia. *Musicologica Slovaca*, 1989,

Niemetz A.: *800 Jahre Musikpflege in Heiligenkreuz*, Heiligenkreuz, 1977, s. 31–41

Küster K.: Bach als Mitarbeiter am 'Walther-Lexikon'?, *Bach-Jahrbuch*, 77, 1991, s.187

Sehnal J., Pešková J.: *Caroli de Liechtenstein-Casatelcorno episcopi Olomucensis operum artis musicae collectio Cremsirii reservata*, Praha, 1998, č.322–6, 1194–5

Sehnal J.: "Mazák, Alberik." [online] In Grove Music Online. Oxford Music Online, <http://www.oxfordmusiconline.com/> (chráněný přístup, cit. 23.června 2009). Nebo tisk:

Sehnal J.: heslo "Mazák, Alberik.", *The new Grove dictionary of music and musicians*, 2. vydání, 2001, XVI, s. 185-186

Przybyszewska-Jarmińska B.: Marini czy Mielczewski? Problematyczne atrybucje utworów z siedemnastowiecznych rękopisów proveniencji śląskiej. *De Musica*, 2003, vol VI

Brázdová L.: Moravian Musical Inventories of the Seventeenth Century, *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis fakultas philosophica, Philosophica – Aesthetica* 28, 2005

Příloha 1: A.Mazák: **Cultus Harmonicus opus I (1649) a II (1650)**. Ukázka desky a titulního listu z exemplářů uložených v CZ-KRa. Notové strany kompletně v novodobé edici na www.mazak.sdh.cz

